

ÁLLAMI ERDÉSZETI SZOLGÁLAT

VESZPRÉMI IGAZGATÓSÁGA

8200 Veszprém, Szent Margit park 2.

☎ Telefon: 88/428-111, 88/576-000

Fax.: 88/576-002

✉ Levélcím.: 8201 Veszprém, Pf. 122.

E-mail: aeszvesz@sednet.hu

Ügyiratszám: /2003.
Ügyintézőnk: Vaspöri Ferenc/Gné
Ügyintézőjük: -

Tárgy: 2004. évre várható rovar károsítás a
Balaton-felvidéken

Melléklet: ERTI szakvélemény
CD melléklet

Hiv.szám: -

Nők a Balatonért Egyesület
Simonné Zákonyi Tünde úrhölgy
elnök

Balatonfüred

Keöd J. u. 7.

Tisztelt Elnök Asszony!

Az erdőgazdálkodóktól bekért információk és az erdőfelügyelők saját megfigyelései alapján az Állami Erdészeti Szolgálat Veszprémi Igazgatósága felmérte a gyapjaspille 2004. évre várható gradációjának erdőkre ható következményeit és a védekezés lehetőségét. A felmérés az igazgatóság teljes illetékességi területére kiterjedt, de ezen belül elkülönítettük a Balatoni Kiemelt Üdülőövezethez tartozó erdők adatait.

Az elmúlt 20 évben az erdőkben felerősödött a különböző rovarkártevők, mindenek előtt a gyapjaspille (*Lymantria dispar* L.) kártétele. Megfigyelhető volt, hogy a kialakult fertőzési góccok növekedtek és 8-10 évenként komoly gradáció (tömeges elszaporodás) alakult ki. Az eddigi legnagyobb károsítás működési területünkön 1994-ben volt, amikor mintegy 5000 hektáron történt tarrágás. A tarrágásnak az éves növedék elvesztésén túl mintegy 300 ha idős tölgyerdő pusztulása volt a következménye.

A fertőzési gócból kiinduló tömegszaporodás kezdetben cseresekben, tölgyesekben jelentkezik, majd a legkülönbözőbb fafajú (kóris, vadkörte kivételével) erdőállományokra terjedhet át, amit a szélsőségesen száraz időjárás nagymértékben elősegít.

Vélhetően a száraz meleg időjárás következménye volt 2003-ban a Pécselyi-medencéből kiinduló kb. 1400 ha gyapjaspille tarrágás is, annak ellenére, hogy az előrejelzések csak gyenge fertőzöttségre utaltak. A 2003. évi hernyórágásból és a fák törzsén látható petecsomókból 2004-re előre vetíthető a minden eddiginél nagyobb mértékű károsítás. Az előrejelzés szerint 2004-ben - az eddigi legkiterjedtebb 1994. évi 5000 hektáros tarrágással szemben - a hernyók okozta tarrágás elérheti a 12000-15000 ha erdőterületet a Balaton-felvidéken és a Déli - Bakonyban, amiből mintegy 6100 ha a Balatoni Kiemelt Üdülőövezet községeinek határába tartozik.

A felmérések szerint a legveszélyeztetettebb erdők a Zánka, Pécsely, Dörgicse, Vászoly, Barnag, Kővágóörs, Köveskál, Balatonakali, Balatonfüred, Csopak, Örvényes, Balatonudvari, Balatoncsicsó, Hegyesd, Monstorapáti és Sáska községekben található lombos erdőtömbök.

Védekezés elmaradása esetén a következő negatív hatásokra kell számítani az erdőállományokban:

- Cser állományokban 2-4 évre elmarad a makktermés, erdőművelési és fahasználati problémákat okozva, mivel általában természetes úton kerülnek felújításra.
- Az utóbbi évek aszályos időjárása következtében tarrágás esetén az újbóli regenerálódás nagy energiaigénye miatt fokozódik a kiszáradás veszélye, elsősorban a gyenge termőhelyeken lévő állományok esetében (pl. Balatonfüred-Monostorapáti).
- A fatérfogat-növedék kiesés mértéke meghaladja a 30-40 %-ot, ami 2,5-3,0 m³/ha faanyag veszteséget jelent, amely majd az állomány véghasználatkor fog jelentkezni.
- A fertőzési góccok további bővülésével kell számolni (1994-ben 9,070 ha volt fertőzött).
- Nem csak a közép- és időskorú állományok lombvesztése várható, hanem a közelükben levő fiatalosoké, folyamatban lévőké is (lásd 1994. év).
- Gradáció elhúzódas veszélye (még 2005-ben is fennállhat).
- Erdősítési többletráfordítást jelent (mesterséges alátelepítés).
- A kiemelt üdülőkörzetben negatívan hat az erdőgazdálkodás megítélésére (pl. Balatonfüred, Zánka térsége).
- Tarrágott tölgy állományokban erős pajzstetű, az újrafakadó leveleken és a fiatalosokban lisztharmat fertőzés lép fel (fagyásveszély), valamint a legyengült fákat a talajban mindig jelenlévő gyűrűs tuskógomba támadja meg.
- A gypjaspille kártételével párhuzamosan Zánka-Dörgicse-Vászoly térségében a tölgybúcsújáró pille károsítása is várható, mintegy 3-400 ha-on, amelynek lehulló szőre bőrre kerülve erős viszketegséget, allergiát okoz, riasztólag hatva az üdülőkre, kempingezőkre.
- Az alacsony balatoni vízszint miatti gyengébb idegenforgalom további visszaesése várható, ha a kirándulókat a tó környéki erdőkben szőrös hernyók milliói, folyamatosan hulló ürülékük és tarrágott fák fogadják.

A felsorolt negatív hatások indokolják a megelőző védekezéseket.

A Balaton közelsége, a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkhoz tartozó védett erdők, az erdei ökoszisztéma védelme nem engedi meg hagyományos rovarölő szerek, piretroid készítmények használatát. Helyesen alkalmazott, környezetkímélő szerekkel való védekezés esetén a tarrágással szemben csak 20-40 % lombvesztés következik be, a károsítás órákon belül leáll, a szelektív szer csak a hernyókat pusztítja el, míg a többi rovarot megkíméli.

A védekezést akkor kell elvégezni, amikor a lombfakadás mértéke legalább 40-70 %-os és a kikelt hernyók már felmásztak a lombkoronába, de 1-2 cm (L₂-L₃) fejlődési stádiumon még nem jutottak túl. Időjárástól függően ez általában május második felére esik.

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósággal való előzetes egyeztetés szerint alkalmazható környezetkímélő szerként a DIPEL ES (hatóanyaga *Bacillus thuringiensis* élő spóra) és a NOMOLT 15 SC (hatóanyaga teflubenzuron kitinszintézis gátló) jöhet számításba.

A védekezésre rendelkezésre álló idő optimálisan 5-10 nap. Erdőben a védekezés csak helikopterrel oldható meg. A védendő teljes területet, a helikopterek teljesítményét és a rendelkezésre álló időt is figyelembe véve két helikopter párhuzamos foglalkoztatására lesz szükség. Megfelelő szakemberekkel és földi kiszolgáló személyzettel a Bakonyi Erdészeti és Faipari Részvénytársaság (Bakonyerdő Rt.) rendelkezik a védekezés megszervezéséhez, így az állami erdők közé ékelődő magánerdők védelmét is nekik kellene megoldani.

A felkért szakemberek számítása szerint a védekezés várható fajlagos költsége 9010 Ft/ha, ami a Balatoni Kiemelt Üdülőövezetre vetítve az alábbi költségmegoszlást jelenti:

Erdőgazdálkodó	Védendő terület (ha)	Összes költség (eFt)	Pályázható állami támogatás (50 %) eFt
Monostorapáti Erdészet	3165	28.517	14.259
Balatonfüredi Erdészet	1205	10.857	5.428
Magánerdők	1740	15.677	7.838
<i>Mindösszesen:</i>	<i>1610</i>	<i>55.051</i>	<i>27.525</i>

Amennyiben az erdészeti célú támogatási kör pályázati feltételei a 2004. évi agrártámogatásokról majdan megjelenő FVM rendeletben a korábbi évekéhez hasonló lesz, a védekezés összes költségének 50 %-a állami támogatásként pályázható. Az állami területen a költségek másik 50 %-át vállalnia kell a Bakonyerdő Rt-nek, mint erdőgazdálkodónak. A Balaton-felvidék véderdőiben amúgy is veszteségesen gazdálkodó több száz magánerdő tulajdonostól ugyanez nem várható el, de a védekezés amúgy is megszervezhetetlen volna, ha a feladat és költség rájuk hárulna. Valamely e célra felhasználható forrásból, tehát **7.838 eFt összegre volna szükség az állami támogatásra benyújtandó pályázat önrészeként.** A Bakonyerdő Rt. pályázata így a magánerdős területtel is kiegészíthető lenne.

Amennyiben a fedezetet nem sikerül biztosítani, vagy a pályázati rendszer jövő évben nem működne, a védekezés valószínűleg elmarad. Ebben az esetben is javasolnánk azonban a Zánkai Gyermekek és Ifjúsági Centrum bekerített területéhez és közvetlen környezetéhez tartozó Sági Erdő összesen 354 ha területén a védekezést elvégezni. Az Ifjúsági Centrumban üdülők ugyanis a gyapjaspile és a tölgy búcsújárópille együttes tömeges elszaporodása miatt fokozottan ki lesznek téve a súlyos bőrgyulladás veszélyének.

Szíves segítő közreműködését előre is megköszönve,

Veszprém, 2003.11.26.

Tisztelettel:

Vaspöri Ferenc
igazgató

Kapják:

1. Bóka István Balatonfüred Város polgármestere, országgyűlési képviselő, BFT tagja
2. Simonné Zákonyi Tünde Nők a Balatonért Egyesület elnöke
3. Irattár